MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYIMLAR ve BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNCE HER HAFTA PAZARTESİ GÜNLERİ ÇIKARILIR İLGİLİ MAKAM VE MÜESSESELERE PARASIZ GÖNDERİLİR.

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEBLİĞLER DERGİSİ

YILLIK ABONESİ 20 LİRADIR. ABONE TUTARI MALSANDIKLARINDAN BİRİNE YATIRILMALI VE ALINACAK MAKBUZ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYIMLAR VE BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLMELİDİR.

CİLT: 39 | 4 EKİM 1976 | SAYI: 1901

Talim ve Terbiye Kurulu Kararları :

27 Eylül 1976 ve 1900 sayılı Tebliğler Dergisinin Devamı

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

GENEL AMAÇLAR :

1 — Türk edebiyatının hem muhteva, hem üslûp bakımından en mükemmel örneklerini, tenkidî bir görüşle, modern metodlarla ve mukayeseli bir şekilde incelemek suretiyle öğrencilere :

a) Sağlam bir zevk ve duygu terbiyesi vermek;

b) Okuduklarını anlama, anladıklarını, duyduklarını, düşündüklerini ve gördüklerini güzel Türkçemizin bütün imkânlarıyle en doğru ve tesirli şekilde ifâde yollarını öğretmek;

c) Dil ve edebiyat meseleleri üzerinde, ilmî, objektif düşünme alışkanlığı kazandırmak;

d) Türk dilinin ve edebiyatının dünya kültürü içindeki gerçek yerini ve önemini kavramalarına imkân ve zemin hazırlamak;

e) İlim ve kültür bakımından gelişme, ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre yetişme fırsatı sağlamak;

2 — Edebî eserlerde aksetmiş bulunan, Türk düşünce sisteminin ana - çizgilerini, Türk cemiyetine has değer hükümlerini, Anayasamızda ifadesini bulan Türk milliyetçiliği idealini öğrencilere benimsetmek;

3 — Öğrencilerin, Millî Eğitim Temel Kanununun bilhassa 2., 10. ve 11. maddelerinde tespit edilen hedefler istikametinde gelişmelerine yardımcı olmaktır.

A. TÜRK EDEBİYATI DERSİNİN AMAÇLARI :

Türk edebiyatının, muhteva, estetik değer, dil ve üslûp bakımından en mükemmel eserlerini okutmak suretiyle, öğrencilere :

a) Bu eserleri tanıtmak ve sevdirmek;

b) Bu eserlerde ifâdesini bulan Türk Milliyetçiliği idealini, Türk cemiyetine has değer hükümlerini tanıtmak;

c) Bu eserler vasıtasiyle, Türk ruhunu ve Türk düşünce sisteminin devirden devire, nesilden nesile, değişen ve değişmiyen motiflerini tespit yoluyla, bizi biz yapan başlıca unsurları göstermek;

d) Zengin bir kelime - hazinesi ve güzel, akıcı, canlı bir üslûp kazandırmaktır.

B. TÜRK DİLİ DERSİNİN AMAÇLARI :

1 — Türk dilini, psikoloji, sosyoloji gibi kendi kanunları içinde müstakil bir ilim dalı olarak incelemek suretiyle, öğrencilerin :

a) İnsanlar arasında duygu, düşünce, fikir ve bilgi alışverişinin temel vasıtası olan dilin bütün imkânlarından kolayca faydalanmalarını;

b) Fikri bakımdan gelişmelerini;

c) Türk dili ve başlıca meseleleri hakkında objektif düşünmelerini sağlamak.

2 — Yazı dilini, standard Türkçeyi, kaideleriyle ve edebî metinlere dayalı olarak öğretmek suretiyle, öğrencilerin :

d) Kelime - hazinesini zenginleştirmelerini;

b) Edebî metinlerden seçilecek cümlelerin tahlili ile, Türk dilini tabiîliği ve zengin ifâde imkânları içinde ele alabilmelerini;

c) Binlerce yıllık kültür eserlerimize alâka duymalarını;

d) Millî birliğin temel unsurlarından biri olan dil birliğini benimsemelerini temin etmek.

3 — Türkçenin, asırlarca, her türlü yabancı tesirlere rağmen, varlığını korumuş olmasındaki kudretini, akıcılığını ve güzelliğini göstermek suretiyle, öğrencilere:

a) Türkçeyi sevdirmek;

b) Kuvvetini ve canlılığını dil şuurundan alan bir millî şuur kazandırmak.

4 — Türk dilini, millî kültürün taşıyıcı unsuru olarak ele almak suretiyle, öğrencilerin Türk aydınları olarak yetişmelerine imkân ve zemin hazırlamaktır.

C. TÜRKÇE KOMPOZİSYON DERSİNİN AMAÇLARI :

1 — Öğrencileri, Türk edebiyatının şiir ve nesir sahasında en mükemmel örnekleriyle karşı karşıya getirmek suretiyle, onlara :

a) Okuduğunu anlama ve anladığını güzel ve tesirli bir şekilde anlatma yollarını göstermek;

b) Gördüklerini, duyduklarını, düşündüklerini olgun bir seviyede ifâde imkânı kazandırmak;

c) Yazı ve konuşma dilinde gerekli teknikleri nasıl geliştirebileceklerini öğretmek.

2 — Öğrencilerin, yaş, cinsiyet, zekâ ve kültür seviyesine uygun, zevk ve alâka duyabilecekleri konuları seçmek suretiyle, onların :

a) Yazmaya karşı duydukları tereddüt, çekingenlik, hattâ korku v. b. gibi duygularını yenmelerine;

b) Bu sahada mevcut kabiliyetlerini geliştirmelerine yardımcı olmak.

3 — Kompozisyon dersinin, dil ve edebiyat konularıyle olduğu kadar, diğer ilim ve kültür sahalarıyle münasebeti üzerinde durarak, öğrencilerin :

a) Okuma zevkini geliştirmek,

b) Kültür bakımından olgun bir seviyeye gelmelerini sağlamaktır.

GENEL AÇIKLAMALAR :

1 — Türk Dili ve Kompozisyon ile Türk Edebiyatı dersleri aralarında münasebet bulunmakla beraber, amaçları, konuları ve öğretim şekilleri farklı olduğu için, her biri kendi maksadına uygun olarak okutulmalı, imtihanlarda da ayrı notla değerlendirilmelidir.

2 — Türk Dili dersinin gayesi, Türk çocuklarına Türkçenin dünya dilleri içindeki yerini, tarihî gelişmesini, yeryüzündeki dağılımını, yapısını, bugün konuşulan ve yazılan Türkiye Türkçesinin esaslarını, kelime seçerken ve cümle kurarken uyulması gereken kaideleri öğretmektir.

Dil başlı başına bir disiplindir. Bilindiği üzere, bugün bütün dünyada dil vakıasını tarih, coğrafya, fizik veya matematik gibi müstakil olarak inceleyen ilim dalları vardır.

Liselerde dilin ayrı bir ders olarak okutulması, Türk çocuklarının dikkatini kültür bakımından çok önemli olan bu disipline çekecek ve onlarda bir dil şuuru meydana getirecektir. Millî birliğin temeli olarak da, dilin liselerde ayrı olarak okutulmasında fayda vardır. Ortak bir konuşma ve yazma terbiyesi vermek de dil derslerinin hedefleri arasına girer.

3 — Türkçe kompozisyon dersinin gayesi, öğrencileri yazı yazmaya ve konuşturmaya alıştırmaktır. Kompozisyon dersi teorik olmaktan ziyade pratiktir. Bu derslerde öğretmenin vazifesi, öğrencilerin hepsini gördüklerini, okuduklarını, düşündüklerini ve hissettiklerini sözlü ve yazılı olarak anlatmaya teşvik etmek, hattâ zorlamaktır. İnsan düşüncesini harekete getirmede belli esaslara göre konuşma ve yazmanın büyük rolü vardır. Konuşma ve yazma öğrencileri aktif kılar. Demokratik tartışma ve sosyal münasebetlerin büyük nispette konuşma ve yazmaya dayandığı düşünülürse, öğrencilere böyle bir dersin ayrı bir dikkatle öğretilmesinin ehemmiyeti daha iyi anlaşılır.

4 — Türk edebiyatı derslerinin gayesi, Türk çocuklarına, kendi milletinin yüzyıllar boyunca yarattığı değerli edebî eserleri tanıtmak, onlarda ifadesini bulan Türk Milliyetçiliği idealini, Türk milletine has değer hükümlerini öğretmek suretiyle nesiller arasında ortak bir kültür tesis etmektir.

Her milletin hayata bakış tarzı, millî inançları ve zevki kendi edebiyatında tecelli eder. Bu bakımdan Türk edebiyatı dersi, Türk çocuklarına millî tarih şuurunu ve millî ruhu aşılayan en mühim vasıtalardan biridir. Edebî metinlerin incelenmesi, öğrencilerin daha derin duyma ve düşünmelerini de sağlar. Onlar dilin güzel ve tesirli bir şekilde kullanılması için de örnek olurlar. Edebiyat dersleri, öğrencilerin zevklerini ve duygularını geliştirme kadar, onlara millî terbiye verme ve ortak bir kültür yaratma maksadını da güttüğü için, lise seviyesindeki bütün okullarda, bir ölçüde, aynı müfredata göre okutulmalıdır.

Edebiyat derslerinde, Türk milletinin tarih boyunca yarattığı en güzel metinler okutulmalı, çağdaş edebiyattan da ortak değer haline gelmiş metinler seçilmelidir. Öğretmenler edebiyat derslerinde öğrencilere kendi şahsî ve hususî temayüllerini aşılamaya kalkmamalıdırlar. Böyle bir davranış "ortak millî kültür" kavramına aykırı olur.

Öğretimin, her kademesiyle, şahısların veya zümrelerin değil, devlet ve milletin emrinde sorumlu bir müessese olduğu unutulmamalıdır. Henüz kültürleri ve tenkit kabiliyetleri gelişmemiş olan öğrencilere, ortak değer haline gelmemiş eserleri vermek, doğru değildir. Bu seviyedeki öğrenci, her şeyden önce, kendi milletinin ortak değer haline gelmiş eserlerini tanımalıdır.

Bakanlığımız, öğrencilerin edebiyat kültürünü arttırmak; ders içi ve ders - dışı çalışmalarına kaynak teşkil etmek üzere, Türk edebiyatının her devresine ait programın amacına uygun metinleri ihtiva eden zengin antolojiler, monografiler hazırlatacaktır. Ancak ortak metinler vasıtasiyle, ortak bir kültür edinilebilir. Bu bakımdan, sınıfta ders kitapları ile Bakanlıkça hazırlanan veya tavsiye edilenlerin dışındaki kitaplara yer verilmesinin mahzurları çok açık olarak meydandadır.

Türk Edebiyatı müstakil bir derstir. Türk Dili ve Türkçe Kompozisyon dersleri ise müstakil olarak okutulmakla beraber, tek notla değerlendirilecektir.

Aşağıda Türk Edebiyatı, Türk Dili ve Türkçe Kompozisyon derslerinin müfredatı ve bunların hangi esaslara dayanacağı gösterilmiştir.

TÜRK EDEBİYATI

AÇIKLAMALAR :

1 — Bu devrede öğrenciler, Türk dilinde tarih boyunca yaratılmış güzel ve değerli eserlerle, millî kültür ve medeniyet tarihimizin gelişme çizgisine daha sistemli bir şekilde bağlı olarak, karşılaşacaklardır. Ancak, öğrenciler, okudukları metinlerle, bu metinlerin meydana getirildiği tarihî devir, kültür ve medeniyet çevresi arasındaki münasebetleri kendi kendilerine bulamazlar. Bunun içindir ki, metin tahlilinde bu münasebetler üzerinde durulmalıdır.

2 — Edebiyat ve onun dayandığı dil ve kültür, çağlar boyunca değişir ve gelişir. Metin tahlilleri devirden devire, nesilden nesile, şahsiyetten şahsiyete değişen ve değişmiyen unsurları belirtecek şekilde yapılmalı, Türk dilinin ve edebiyatının tarihî gelişmesi tespit edilmelidir.

3 — Edebî metin, devri ile olduğu kadar, yazarının hayatı ve mizacı ile de ilgili olabilir. Bu sebeple eser ile yazarı arasındaki münasebet hakkında da bilgi verilmesi gerekir. Fakat bu bilgi metinden hareket edilerek verilmelidir.

4 — Aşağıdaki ders konuları dört ana türde toplanmıştır. Bundan maksat, metinler işlenirken her türdeki eser ve şahsiyetlerin birbirleriyle daha yakından mukayese edilmesini sağlamak ve bu yolla edebiyatımızın dört ana türündeki tarihî gelişmeyi öğrencilere daha açık olarak gösterebilmektir. Böyle bir gruplandırma, ayrıca, sanatkârların edebî şahsiyetlerini tespit ve tayinde öğretmene daha geniş imkânlar sağlayabilecektir. Zira, birkaç türde eser vermiş olan bir sanatkârın, çeşitli cepheleri, böylece zaman fasılaları ile ayrı ayrı belirtilerek aralarındaki münasebet gösterilebileceği gibi, aynı zamanda, o sanatkârın edebî şahsiyeti bir bütün halinde ele alınabilecek ve dolayısiyle edebiyat tarihimizdeki yeri ve önemi daha gerçekçi bir tahlile tâbi tutulmuş olacaktır.

5 — Türk Dili ve Edebiyatı programları, bütün sınıflar arasında birbirini tamamlayacak ve bir bütünlük teşkil edecek şekilde düzenlenmiştir. Edebiyatımızın tarih boyunca yetiştirdiği her sanatkârdan, hattâ her büyük sanatkârdan her sınıfta örnekler okutulması mümkün değildir. Şahsiyetler ve eserlerinden alınan örnekler sınıf seviyeleri ve programların gayeleri dikkate alınarak, sınıflar arasında dağıtılmıştır. Nitekim, bazı şahsiyetlerden sadece birinci sınıfta örnekler verilmekle yetinildiği halde, edebiyat tarihimizde mühim yeri olan, çok cepheli bazı sanatkârların çeşitli eserleri üzerinde ikinci sınıfta da durulması gerekli görülmüştür. Öğretmenler, bu gibi şahsiyetlerden alınmış örnekler üzerinde çalışırken, öğrencilere, birinci sınıfta o şahsiyet hakkında edindikleri bilgi ve intibâlarını hatırlatmalı, bunları, bu yıl edinilenlerle kaynaştırıp bütünleştirmeli, o şahsiyet hakkında daha geniş ve daha tam bir bilgi kazandırmağa çalışmalıdır.

6 — Metin incelemelerinde;

a) Nesir, nazım gibi ifâde şekilleri ve edebî türler,

b) Vezin kafiye, nazım şekilleri gibi ses unsurları,

c) Mecazlar, ifade sanatları gibi dil ve söyleyiş hususiyetleri,

d) Yazarların şahsî uslûp özellikleri,

e) Eser ile yazar ve devri arasındaki münasebet gibi hususlar, açıklanmalı, ayrıca öğrencilere, eser ve yazarlarına karşı sevgi ve saygı aşılanmalıdır.

7 — Muhteva çalışmalarında, öğrencilere eserdeki ana duygu veya düşünceyi bulduracak, metnin ruhuna nüfûz edecek tarzda hareket edilmelidir.

8 — Öğrencilerin kelime hazinelerinin her derste biraz daha zenginleşmesine azamî dikkat sarfedilmeli, ilim - dışı zorlamaların mahsulü kelimelere yer verilmemeli, bu hususta M. E. Bakanlığının 7.11.1975 tarih ve 11446 sayılı "Dilde Aşırılıklardan Sakınılması Hakkında" ki genelge (Tebliğler Dergisi, Cilt 38 17 Kasım 1975 tarih ve 1860 sayılı) esasları gözönünde tutulmalıdır.

9 — Her türe giren metinler ;

a) Muhtevalarına,

b) Yapılarına,

c) Dil ve üslûp özelliklerine göre incelendikten sonra, aynı türden diğer benzerleriyle, muhteva, yapı dil ve üslûp farkları belirtilmelidir.

10 — Roman ve hikâye tarzındaki eserlerde :

a) Tip tasvirleri,

b) Dekor tasvirleri,

c) Hareket ve vak'a,

d) Sosyal ve psikolojik tahlilleri ihtiva eden parçalar üzerinde durulmalıdır.

11 — Eski edebiyatımızın büyük sanatkârlarından seçilecek örneklerin, hem sanatkârın dünya görüşünü, üslûp ve şahsiyetini; hem de, temsil ettiği edebiyat ve sanat anlayışını, bu sanat ve edebiyatın güzellik ve mükemmelliğini tebarüz ettirecek vasıfta olmasına dikkat edilmelidir.

12 — Her türden seçilecek metinlerin; öğrenciler için alâka çekici ve onların hayata, tabiata, ailelerine, vatan, millet, cemiyet ve insanlığa, Türk büyüklerine, Türk zaferlerine karşı sevgi ve saygı duymalarını temin edecek vasıfta olmasına itina gösterilmeli, milletimizin mazisinden nefret duygusu yaratan, hali hazır duruma ve istikbali hakkında şüphe, tereddüt, bedbinlik uyandıran, sınıf içinde ve dışında ideolojik münakaşalardan, hattâ gittikçe çatışmalara sebebiyet verecek eserlerden ve yorumlardan kaçınılmalıdır.

13 — Metin seçiminde, millî, ahlâkî değerlere bağlılık esas alınmalı, çeşitli sürtüşmelere meydan verebilecek, yıkıcı, bölücü, ideolojik mahiyetteki eserlerden sakınılmalıdır.

14 — Her türdeki metinler Millî Eğitim Temel Kanununda belirtildiği üzere, Atatürk İnkılâplarına ve Anayasanın başlangıcında ifâdesini bulan Türk Milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin millî, ahlâki, insanî, manevî, kültürel değerlerini benimsemiş, vatanını, milletini, ailesini seven, koruyan, yücelten, Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen nesillerin yetişmesini sağlayacak vasıftaki örnekler arasından seçilmelidir.

15 — Metin seçiminde bu programa göre okullara tavsiye edilmiş ders kitapları ile antolojilerden faydalanılmalıdır.

KONULAR :

TÜRK EDEBİYATI

I. SINIF

Bu sınıf edebi metinlerin incelenmesine bir başlangıç teşkil ettiği için, önce ana hatlarıyle edebiyat, edebiyat nevileri, Türk edebiyatının devirleri, sahaları ve başlıca özellikelri hakkında bilgi verilmelidir.

I. EDEBİYATA GİRİŞ :

a) Edebiyatın mahiyeti, dilin çeşitli şekillerde ve edebî eserlerde kullanış tarzı,

b) Edebiyat nevileri ve özellikleri,

c) Türk Edebiyatının devreleri ve her devrin karakteristik özellikleri.

II. HİKÂYE TARZINDA YAZILMIŞ ESERLER :

1 — İslâmiyetten Önceki Devir :

a — Oğuz Kağan Destanı

b — Budist Uygurlara ait bir hikâye

2 — İslâmî Devir :

Dede Korkut kitabından bir hikâye,

Köroğlu Destanı

Bir Türk Masalı

Kerem ile Aslı

Leylâ ile Mecnun

3 — Avrupaî Devir :

Halit Ziya'dan bir hikâye,

Ömer Seyfettin'den bir tarihi kahramanlık hikâyesi,

Halide Edip'ten bir parça,

Memduh Şevket Esendal'dal bir hikâye,

Sait Faik'ten bir hikâye.

III. TÜRK ŞİİRİ :

1 — İslâmiyetten Önceki Devir :

Divan-ı Lûgat-it Türk'ten tabiat ve yiğitlikle ilgili şiirler..

Uygur şiirinden örnekler.

2 — İslâmî Devir :

Kutadgu Bilig'den dinî duygular ve tabiat sevgisini ifâde eden şiirler.

Yunus Emre'den Tanrı, insan ve tabiatı konu alan şiirler.

Anadolu Halk şiirinden tabiat, yiğitlik ve aşk konularıyle ilgili şiirler.

Divan şiirinden örnekler :

(Aşk, tabiat, savaş, kahramanlık, ahlâk konularını ihtiva eden gazel, kaside, mesnevi, rübâi, murabba muhammes vs.)

Süleyman Çelebi

Fuzûlî

Bakî

Nef'î

Nedîm

3 — Avrupaî Devir :

a) Tanzimat'dan Cumhuriyet'e kadar gelişen Türk edebiyatından, hürriyet, vatan sevgisi, tabiat sevgisi ve dayanışma duygularını telkin eden şiirler :

Namık Kemal, Abdülhak Hamit, Mehmet Akif

b) Cumhuriyet Devri Türk edebiyatından vatan, aile, tabiat ve insan sevgisini ve kahramanlık duygularını telkin eden şiirler.

Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Haşim, Faruk Nafiz Çamlıbel, Necip Fazıl Kısakürek, A. Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli Kanık.

IV. TÜRK TİYATROSU :

a) Türklerde seyir ve temaşa geleneği :

Meddahlık, Karagöz, Orta Oyunu

b) Avrupaî Türk tiyatrosu :

Şair Evlenmesi

Vatan yahut Silistre

Akın (Faruk Nafiz Çamlıbel)

Yaprak Dökümü (Reşat Nuri Güntekin)

Üç Turunçlar (Behçet Necatigil)

V. DENEME VE FİKİR YAZILARI :

1 — İslâmiyetten Önceki Devir;

Tonyukuk Abidesi,

Sekiz Yükmek,

Divan-ı Lûgat-it Türk'ten ata sözleri

2 — İslâmî Devir;

a) Kutadgu Bilig'den devlet, cemiyet ve ahlâkla ilgili parçalar

b) Anadolu Türk nesrinden insan, Tanrı, hayat, ahlâk ve cemiyetle ilgili parçalar.

Sinan Paşa, Birgivî, Kâtip Çelebi.

3 — Avrupaî Devir :

Namık Kemal

(Vatan, hürriyet ve insan iradesiyle ilgili parçalar)

Ziya Gökalp

((Millet ve kültürle ilgili parçalar)

Halit Ziya Uşaklıgil

(Dil sevgisiyle ilgili parçalar)

Yahya Kemal Beyatlı

(Türk Medeniyeti ile ilgili parçalar)

Peyâmi Safâ

(Sanat, edebiyat ve tenkidle ilgili parçalar)

Atatürk'ün Nutkundan parçalar.

II. SINIF

Türk Edebiyatını tarihî akışı içinde görebilmek için, Lise 2. sınıf ders kitabında da, metinler, üç medeniyet devresine göre seçilecektir. Yalnız metinler Türk edebiyatı ve medeniyetinin birinci sınıfta verilmeyen yönlerini ihtiva edecektir. Bu sınıfta, metin tahlilinde İslâmî devre edebiyatına ağırlık verilecektir.

I. HİKÂYE TARZINDA YAZILMIŞ ESERLER :

1 — İslâmiyetten Önceki Devir :

a) Orhun Kitabeleri;

(Müstakil bir devlet kurmak için savaş)

b) Göktürklerin inandıkları değerler,

c) Göktürk Kitabelerinin üslûbu,

d) Destan ile tarih arasındaki fark ve münasebet,

e) Ergenekon Destanı,

f) Budist ve Maniheist Türklere ait dini hikâyeler.

2 — İslâmî Devre :

İslâmiyeti telkin eden menkıbe ve hikâyeler.

a) Mevlit,

b) Battalgazi Destanı,

c) Anadolu Halk Hikâyeleri,

3 — Avrupaî Devir :

a) Tanzimat Devri romanlarından örnekler;

Namık Kemal - İntibah

Şami Paşazâde Sezâî - Sergüzeşt

Recaîzâde Mahmut Ekrem - Araba Sevdası

b) Servet'i Fünûn Devri romanı;

Halit Ziya Uşaklıgil - Maî ve Siyah

c) Cumhuriyet Devri romanından örnekler :

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Reşat Nuri Güntekin

Peyamî Safâ

Abdülhak Şinasi Hisar (Fahim Bey ve Biz)

Ahmet Hamdi Tanpınar

II. TÜRK ŞİİRİ :

1 — İslâmiyetten Önceki Devir:

Eski Türk şiirinden örnekler.

2 — İslâmi Devir :

1) Ahmet Yesevi,

2) Kutadgu Bilig,

3) Anadolu tekke şiirinden örnekler :

Karacaoğlan.

Divan Şiirinden örnekler;

Ahmet Paşa, Ali Şir Nevâi, Baki, Fuzûlî, Nef'î, Nailî, Nabi, Nedim, Şeyh Galip.

3 — Avrupaî Devir :

a) Tanzimat Devri;

Namık Kemal, Abdülhak Hâmit Tarhan, Recaîzâde Mahmut Ekrem, Muallim Naci.

b) Servet'i Fünûn Devri:

Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin, Hüseyin Sîret.

c) Fecr-i Atî Devri :

Ahmet Haşim

d) Mehmet Akif Ersoy

e) Türkçülük Cereyanı:

Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul, Emin Bülent Serdaroğlu

f) Yahya Kemal Beyatlı

g) Cumhuriyet Devri :

Faruk Nafiz Çamlıbel ve Beş Hececiler, Necip Fazıl Kısakürek Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli Kanık, Arif Nihat Asya.

II. TÜRK TİYATROSU :

Namık Kemal (Gülnihal)
Abdülhak Hâmit (Finten)
Ahmet Vefik Paşa
Reşat Nuri Güntekin (Eski Hastalık)
Necip Fazıl Kısakürek (Tohum)

IV. DENEME VE DÜŞÜNCE YAZILARI :

1 — İslâmiyetten Önceki Devir :

a) Budizmin ve Maniheizmin esaslarını anlatan fikir yazıları.

2 — İslâmî Devir :

a) İslâmiyeti anlatan fikir yazıları.

b) Tasavvufu açıklayan fikir yazıları.

3 — Avrupaî Devir :

Ziya Paşa, Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi, Cevdet Paşa, Ahmet Vefik Paşa, Recaîzâde Mahmut Ekrem, Muallim Naci, Cenap Şahabettin, Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit Yalçın, Yahya Kemal Beyatlı, Peyamî Safa, Ahmet Hamdi Tanpınar, Mehmet Kaplan (Edebiyat Üzerine Araştırmalar).

III. SINIF

A. TÜRK EDEBİYATINA UMUMÎ BAKIŞ :

I. ve II. sınıflarda Türk Edebiyatının muhtelif devirlerine ait çeşitli türde metinler üzerinde çalışmış olan öğrencilerin edindikleri bilgiler, bu sınıfta geniş bir senteze götürülecektir.

1 — İslâmiyetten önceki devre Türk edebiyatı ve medeniyetine ait Prof. Dr. Fuat Köprülü, Prof. Dr. Zeki Velidi Togan, Ord. Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat, Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu ve yabancı Türkologların incelemeleri.

2 — İslâmî Devir Edebiyatı ve medeniyeti ile ilgili olarak Şuara tezkireleri yanında Prof. Dr. Fuat Köprülü, Prof. Dr. A. Nihat Tarlan, Abdülbaki Gölpınarlı, Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar, Yahya Kemal Beyatlı, Nihat Banarlı, Agâh Sırrı Levend, Vasfi Mahir Kocatürk, Nurullah Ataç, Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın incelemeleri.

3 — Avrupaî devre Türk edebiyatı ve medeniyetiyle ilgili Prof. Dr. Fuat Köprülü, Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar, İsmail Habib Sevük, Nihat Sami Banarlı, Ahmet Kabaklı, Prof. Kenan Akyüz, Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın incelemeleri mevcuttur.

Büün bu edebiyat tarihçi ve tetkikçilerinin eserlerinden seçilecek parçaların her birinin devirlerin ve şahsiyetlerin çeşitli cephelerini en iyi şekilde tespit eder mahiyette olmalarına ve birbirini tamamlayarak Türk Edebiyatı tarihi hakkında bütünüyle bir fikir vermelerine dikkat edilecek, eksik noktaları tamamlanacaktır. Bazı halledilmemiş meseleler hakkında; değişik görüş ve fikirleri ihtiva eden parçaların da, bu seçmeler arasında yer alması, öğrencileri ilmî münakaşaya hazırlaması bakımından faydalı olacağı aşikârdır.

B. TÜRK EDEBİYATININ ZİRVE TEŞKİL EDEN ESERLERİ :

Bunun için;

a) Roman, hikâye ve mesneviler, geniş özetler ve seçmelerle, bütün olarak verildikten sonra tahlili cihetine gidilecktir.

b) Şiirlerin tamamı verilerek, bütün halinde muhteva, şekil ve uslûp özellikleri bakımından tahlil edilecektir.

c) Makalelerin ve denemelerin tamamı verilerek, ihtiva ettiği görüş ve fikirler münakaşa edilecektir.

d) Tiyatro eserleri geniş özet ve seçmelerle tanıtılacaktır.

e) Bütün bu eserlerde Türk edebiyatının başlangıcından bugüne kadar değişen ve sabit kalan değerleri üzerinde durulacak, Türk Milleti olarak varlığımızın temelini teşkil eden, bizi biz yapan başlıca unsurların tespitine çalışılmaktadır.

f) Bu sınıfta Fen ve Edebiyat şubeleri arasında haftalık ders sayısı bakımından büyük fark bulunduğu cihetle, bu grupa alınan büyük eserlerden (x) işaretli olanlar hem Edebiyat hem de Fen kollarında müştereken okutulacak, diğerleri sadece debiyat kollarında ele alınacaktır.

g) A, B ve C bölümlerindeki bahisler Fen ve Edebiyat kollarında müştereken okutulacak, D bölümündeki bahisler, vaktin müsaadesi nispetinde Edebiyat kollarında işlenecektir.

1 — Şiirler :

x Kanûnî Mersiyesi (Bakî),
Su Kasidesi (Fuzûlî),
Bahar Kasidesi (Nef'i),
İstanbul Kasidesi (Nedim),
Selimnâme (Yahya Kemal Beyatlı),
x Süleymaniye'de Bayram Sabahı (Yahya Kemal Beyatlı),
x Berlin Hatıraları (Mehmet Akif Ersoy),
Süleymaniye Kürsüsün'den (Mehmet Akif Ersoy),
x O Belde (Ahmet Haşim),
x Han Duvarları (Faruk Nafiz Çamlıbel)
Kaldırımlar (Necip Fazıl Kısakürek),
x Ne İçindeyim Zamanın (Ahmet Hamdi Tanpınar),
Destan Gibi (Orhan Veli Kanık).

2 — Roman, Hikâye ve Mesneviler :

x Leylâ ve Mecnun (Fuzûlî),
Hüsn-ü Aşk (Şeyh Galip),
Mai ve Siyah (Halit Ziya Uşaklıgil),
Panaroma (Yakup Kadri Karaosmanoğlu),
Tatarcık (Halide Edip Adıvar),
Matmazel Noralya'nın Koltuğu (Peyamî Safâ),
x Yalnızız (Peyami Safâ),
Saatleri Ayarlama Enstitüsü (Ahmet Hamdi Tanpınar),

3 — Makale, Fıkra, Deneme, Tenkid, Nutuk :

Rüyâ (Ziya Paşa),
Celâl Mukaddimesi (Namık Kemal),
Makber Mukaddimesi (A. Hamit Tarhan),
III. Zemzeme Mukaddimesi (Recaîzâde Mahmut Ekrem),
x Türkçülüğün Esasları (Z. Gökalp),
Piyâle Mukaddimesi (Ahmet Haşim),
(Fuat Köprülü),
Ezansız Semtler (Yahya Kemal Beyatlı),
San'at Eseri, Birşey İfade Eder mi? (Peyâmî Safâ),
x Türk Edebiyatında Cereyanlar (Ahmet Mamdi Tanpınar),
Kültür Değişmeleri nden Seçmeler (Mümtaz Turhan),
Büyük Türkiye Rüyası'ndan Seçmeler (Mehmet Kaplan),
x Büyük Nutuk (Atatürk).

C. DIŞ TÜRKLER EDEBİYATI :

(Umumî bilgi ve tipik örnekler)

D. DÜNYA EDEBİYATI :

Doğu ve Batı edebiyatlarından insan, aile, vatan sevgisi gibi duyguları telkin eden, ahlâkî ve estetik değere haiz parçalar.)

Tagor, İkbal, Sadi, Hafız, Hayyam, Racine, Molière, Shakespeare, Geothe'den örnekler üzerinde çalışılacaktır.

TÜRK DİLİ

AMAÇLAR :

Dil düşüncenin aynasıdır. Çünkü insan dil ile düşünür. Dil aynı zamanda bütün insan bilgilerinin mahfazasıdır. Çocuk dilsiz doğar, fakat dillenme kabiliyetini beraberinde getirir; kısa zamanda şuurlanır. Artık ondan sonra, bütün insan gelişmesinin dil içinde cereyan ettiği görülür. Demek ki; dil, bütün ruhî ve fikrî gelişmenin, çocuk ve insanda bütün zihnî terbiyenin, eğitimin ve öğretimin temel anahtarıdır.

Dil böylece ferdî terbiye ve gelişmenin, ruh ve zihin faaliyetinin, bilgileri elde etmenin temel âlet ve vasıtası olduğu gibi, sosyal münasebetlerin de başta gelen düzenleyicisidir. Dil, insana mahsus olan geniş öğrenme ve öğretme kabiliyetlerini tatbik sahasına çıkararak, bilgiyi toplayıp düzenleyerek ve insan cemiyeti içinde karşılıklı münasebetleri ayarlayarak hem insana ferdî fayda, hem de sosyal fayda temin etmekte büyük rol oynar.

İnsan her öğrendiğini dil ile öğrenip, dil ile sıraya koyup, dil ile kullanıp, dil ile muhafaza ettiğine göre, dil, aynı zamanda diğer bütün bilgilerin de müşterek âleti ve vasıtası durumundadır. Dil, hem kendi bilgi çerçevesinde zihnî gelişmeye yardımcı olur, hem de diğer bilgi sahalarına yardım eder. Bu itibarla, dil, bütün insan hayatının, bütün eğitim ve öğretim hayatının temel unsuru, bütün bilgi sahalarının ve derslerin ilk ve ana vasıtası, bütün programların dayanağıdır.

Bu sebeple eğitim ve öğretimin hedefine ulaşabilmesi için, dikkat edilecek ilk şart, dilin, yetişmekte olanlara iyi bir şekilde öğretilmesidir. Türk Millî Eğitiminde de en başta gelen hedefimiz, şüphesiz Türkçenin iyi ve yeterli bir şekilde okutulması ve öğretilmesidir.

Dil insan dehâsının yarattığı harikulâde bir sistem; insan mizacının ortaya koyduğu en zengin bir hazine; hudutları bütün kâinatı, maddî manevî bütün varlıkları, bütün kavramları, fikirleri ve bilgileri içine alacak şekilde şümülü sonsuza açık muazzam bir mekanizmadır. İnsan, okulda ve hayatta bilgiyi kazanırken ve geliştirirken mütemadiyen dile hâkimiyetini de arttırmak ve kuvvetlendirmek zorundadır. Bu sebeple, dil bilgisini ve dil imkânını genişletmek üzere, yetişen insan, her kademedeki öğretimde, yaygın bir şekilde, dil dersleri ile yüz yüze gelmek mecburiyetindedir. Her kademedeki öğretimde ise, o kademenin şartlarına göre, farklı bir dil bilgisi programı tatbik edilmesi tabiîdir.

İşte düşünmekte, düşüncenin geliştirilmesinde ve bilginin edinilmesinde temel âlet ve vasıta olan dilin eğitim ve öğretimdeki ana hedefi, kendisinin dışındaki diğer derslerde de başarı için gerekli ilk katkıda bulunmaktır. Ayrıca şahsiyeti olgunlaştıran ve ferdi aydın insan yapan en mühim unsur da dil olduğuna göre, dil öğretiminin bir ana hedefi de çocuğun ve şahsın geliştirilmesidir. Bunların yanında dilin çok mühim bir diğer ana hedefi de sosyal akrabalık bağını ve millî birliği sağlayan en büyük unsur olarak millet hayatındaki birlik ve beraberliği takviye etmektir. Bilindiği gibi milleti meydana getiren en büyük sosyal unsur dildir. Dolayısıyle, dil varlığının cemiyeti teşkil eden fertlere iyi bir şekilde sindirilmesi, o cemiyetin millet bünyesini sağlamlaştırmak için, son derece lüzumludur.

Her ders için başarının ilk anahtarını vermek, insan zihnini ve şahsiyetini geliştirmek, millî şuuru kuvvetlendirmek şeklinde toplanacak olan bu amaçlar, şüphesiz, her millette dil öğretiminin esas hedefleridir. Bu hedeflere ulaşmak da başka memleketlerde pek büyük bir güçlük arzetmez. Ancak Türkçenin yer yüzündeki medenî diller arasında hususi bir durumu, değişik bir yeri, kendisine mahsus çok farklı bir gelişmesi vardır.

Türkçenin çok müstesna bir tarihî ve coğrafî varlığı mevcuttur. Türkçenin bilinen devrelerinin mazisi iki bin seneye yaklaşmaktadır. Öte yandan Türkçe üç kıtaya yayılmış, bu geniş coğrafyada asırlarca konuşulmuş ve yazılıp okunmuştur. Bu tarihî derinlik ve bu coğrafî yaygınlık dolayısıyle Türkçenin yazı dili olarak bir çok tarihî devreleri ve kolları, konuşma dilleri olarak da bir çok lehçeleri, şiveleri ve ağızları meydana gelmiştir. Ayrıca Türkçede, zamanla bir çok değişiklikler ve yenileşmeler de vukû bulmuştur. Bu değişiklikler yalnız dil sahasında kalmamış, dilin dış kalıbı olan yazıya da aksetmiştir.

Bu durum, Türkçenin dil öğretimindeki hedeflerine ulaşmak için bir çok güçlükler doğurmakta ve bu güçlükleri yenmek için de Türk dili öğretimine ayrı bir gayret, dikkat ve itina gösterilmesi gerekmektedir.

Bu esaslar dahilinde, Türkçenin bu hususî durumunu da göz önünde bulundurarak liselerdeki Türk dili öğretiminin amaçlarını şöylece sıralayabiliriz:

1. **Türkçeyi öğretmek:** Türk dili dersleri çocuklarımıza konuşmada, okumada ve yazmada dili lâyıkıyle kullanmak imkânı kazandırmalı, buna yardım etmelidir. Böylece onların diğer derslerindeki başarılarını kolaylaştırmalı, onları hayata daha güçlü olarak hazırlamalı, onları cemiyette daha sıkı bir millî kardeşlik duygusuna götürmelidir. Dil öğretiminde göz önünde bulundurulacak çerçeve ise, Türkçenin bütün eserlerinin Türk çocuklarına açık hâle gelmesinin şartlarını hazırlamaktır.

2. **Türkçedeki çalkantıları durdurmak:** Türkçe uzun zamandan beri dilin bünyesinden gelmeyen dış tazyiklerle karşı karşıya bulunmaktadır. Bu tazyikler hem Türkçenin varlığına, hem öğretime, hem de millî birlik ruhuna zararlı olmaktadır. Bunun temel sebebi ise dilin asıl kendi sahası olan ilim ve kültür vadisinden çıkarılarak lüzumsuz bir kavga ve münakaşa konusu haline getirilmesidir. Çocuklarımıza ve insanlarımıza bu durumda, doğru, ilmî ve millî bir dil anlayışı vermek ve Türkçeyi tabiî gelişme seyrine kavuşturmak son derece lüzumlu ve faydalı olacaktır.

3. **Millî kültürü korumak:** Dil millî kültürün en büyük unsurudur. Bir milleti meydana getiren kültür unsurları dairesinin en büyük dilimini dil teşkil eder. Müşterek dil bir cemiyet içinde fertleri birbirine ısındıran, insanları kardeşlik ve sevgi içinde kaynaştıran, millî şuuru oluşturan ve kuvvetlendiren, millî birliği takviye eden ilk vasıtadır. Ayrıca millî kültürün bütün değerleri, millî hatıralar, zevkler, acılar, millî dünya görüşü, hayat felsefesi, maziden gelip istikbale uzanan millet hayatı dil içinde saklıdır. Dil cemiyette yaşıyan insanlar arasında da, devirler ve nesiller arasında da kavga ve ayrılık unsuru değil, birleştirme ve sevgi unsuru vazifesi görmek mecburiyetindedir. Dil, tarihî ve tabiî gelişme seyri içinde daimâ millet birliğini ve millî şuuru besleyen bir kaynak olarak çocuklarımıza öğretilmelidir. Onun bu vazifesi gözden uzak tutulmamalı, Türkçenin bütün ilmî ve tabiî varlığının çocuklarımıza mal edilmesine çalışılmalıdır. Çocuklarımız hem Türkçeyi bütün şumûlü ve imkânları ile öğrenmeli, hem de Türk dilinin büyüklüğünün ve zenginliğinin şuuruna varmalıdırlar. Yaşayan, canlı ve tarihten gelen her kelime bir kültür değerini, Türk düşünce hayat tarzının bir parçasını içinde taşır. Türk kültürünü ayakta tutmak için ilk yol bu değerlerin, her birinin arkasında bir dünya saklı bulunan kelimeler vasıtasıyla yeni nesillere aktarılmasıdır. Okullarımızda Türk dili öğretimi bu şekliyle millî birliğe hizmet vazifesi ile de karşı karşıyadır.

4. **Türkçeyi sevdirmek:** Türk çocuklarının Türk dilini sıcak bir alâka ile sevmeleri, ona saygı duymaları, onun müşterek bir vatan olduğunu anlamaları şarttır. Bunun için de Türkçe, çocuklarımıza en tabiî şekliyle, kendi konuları içinde yaşıyan varlığı ile, ölü değil canlı tabiatiyle, asırların içinden süzülüp gelen fonetiği ve musikîsi ile, geniş mânâ dünyası ile öğretilip kazandırılmalıdır.

5. **Türkçenin gücünü göstermek:** Türkçe büyük bir kültür dilidir. Türk kültürü yer yüzündeki en büyük bir kaç beşer kültüründen biridir. Bu kültürün dili olan Türkçenin de insan dehasının müstesna bir mahsulü olduğu şüphesizdir. Türkçenin aynı zamanda bünye mükemmelliğinin yanında büyük bir yaşama kudreti vardır. Asırlarca üç kıtanın müessir bir kültür ve medeniyet dili olarak kullanılmış, bu arada bir çok dillerle de açık münasebeti ve derin alış verişi olmuştur. Bu alış veriş sırasında Türkçenin adaptasyon mekanizması işlemiş ve büyük bir Türkçeleştirme faaliyeti ve kabiliyeti ortaya çıkmıştır. Ayrıca çok büyük dış tesir ve istilâlara karşı şaşılacak derecede kendisini korumuş olduğunu görüyoruz. Kendisine yönelen bir çok tesirlere mukabil kendisi de başka dillere bir çok tesirler yapmış ve binlerce kelime vermiştir. Bu arada bir çok kültürlere de açık bir dil olarak yaşamış ve gelişmiştir. İşte bu karşılıklı tesirlerin mahiyeti ve Türkçenin temsil kudreti çocuklarımıza hakkiyle anlatılarak onların zengin, çok cepheli, alemşümul bir dile sahip olduklarının şuuruna varmaları sağlanmalı, her hangi bir dil kompleksine kapılmaları ihtimali önlenmelidir.

6. **Türkçenin bütünlüğünü vermek:** Türkçe bir bütündür. Eski ve yaygın bir dil olarak Türkçenin bir çok lehçeleri, şiveleri ve ağızları vardır. Fakat bunlar, Türkçe içinde bütünleşirler. Bunlardan hiçbiri kendi içinde tecrit edilemez. Hiç biri kendi kendisine yetmez, kendi kendisini izah etmez, müstakil bir kopukluğa sahip değildir. Birindeki şekilleri ve meseleleri, birinin bünyesini anlamak için daima diğerlerine de bakmak zarureti vardır. İşte Türkçe, çocuklarımıza böyle bir bütünlük fikri ve çerçevesi içinde verilmeli, Türk şivelerinin birbirleriyle münasebetleri onların müşterek tarafları ve Türk kültür birliği gösterilmelidir.

7. **Türkçeyi ilim olarak ele almak:** Dil bugün artık çoktan bir ilim konusu olmuştur. Bu sebeple dile daima ve önce ilim gözü ile bakmak lâzımdır. Türk dili öğretiminde de çocuklarımıza dile ilim

yolu ile yaklaşılmasının zarureti gösteren bir zihniyet hâkim kılınmalıdır. Bu öğretimde dil ile ilim ve ilim zihniyeti birleştirilmelidir.

8. **Kelime hazinesini genişletmek:** Türk dili dersinin başlıca hedeflerinden biri çocuklarımızın ve insanlarımızın kelime hazinenelerini mütemadiyen genişletmek, bir köyün, bir mahallenin dilinden hareket ederek bütün Türkçeyi kavrayacak bir merhaleye ulaştırmaktır. Bu derslerde çocukların sahip oldukları kelime sayısı, kelime nüansları sistemli bir şekilde arttırılmalı, bütün Türkçe eserleri okuyup anlayacak bir seviyeye erişmeleri için lâzım gelen her şey yapılmalıdır.

9. **Türkçenin gramerini vermek:** Türk dili derslerinin, kelime hazinesinin yanında, ikinci bir ana hedefi Türkçenin yapısını, dil örgüsünü, gramer çatısını ve iskeletini lâyıkiyle çocuklarımızın kafasına yerleştirmektir. Bununla insanlarımız hem dili iyi ve doğru olarak kullanma alışkanlığını kazanacaklar, hem de Türkçenin mükemmelliğinin şuuruna vararak millî kültürlerini besleyeceklerdir. Şüphesiz bu hedefe varmak için, Türkçenin grameri bir cansız ezber şeması ve listesi şeklinde değil, Türk düşünce sisteminin ana yapısı olarak işlenmelidir. Gramer pratik bir ezber dersi değil, Türk felsefesine açılan bir düşünce dersi olarak yürütülmelidir.

10. **Edebî dili vermek:** Türkçenin bir ağızları, şiveleri ve lehçeleri ile konuşma dili, bir de yazı dili varlığı vardır. Mahallî olmayan asıl memleket ve millet dili yazı dilidir., edebî dildir. Türk dili derslerinin hedefi şüphesiz nereli olurlarsa olsunlar bütün Türk çocuklarını bu müşterek edebî dilde, yazı dilinde, kültür dilinde birleştirmektir. Gerek telâffuz, gerek kelime - hazinesi, gerek şekil ve cümle yapısı ve gerekse yazı itibariyle bütün ayrı köşelerin çocukları müşterek Türk yazı dilinin edebî şivesine en iyi şekilde intibak ettirileceklerdir. Yazı dili aynı zamanda Türkçenin asıl hüviyetini de tam olarak veren dil koludur. Herkesi dilin bu cephesine çekerek çocuklarımızı hem başlıca aydın insan ölçüsüne kavuşturacak, hem de onları Türkçenin asıl büyüklüğü, güzelliği ve haşmetiyle karşı karşıya getirecektir. Hedef dağıtıcı ve sınırlı köy dili, mahallî dil değil, birleştirici ve zengin İstanbul Türkçesidir.

11. **Türkçeyi sanat eserleri içinde vermek:** Şüphesiz bir dilin en iyi ve güzel örnekleri sanat eserleri içinde bulunur. Türkçeyi hem doğru, hem de güzel olarak öğretmek için sanat eserlerini kullanmak, örnekleri oradan almak şarttır. Bu itibarla kuru ve edebî eserden ayrı bir dil öğretimi yerine, hem edebî eserin anahtarı olan, hem de edebî eserle desteklenen bir dil öğretimi bizi asıl hedefe ulaştıracaktı. Türk dili derslerinde ve kitaplarında edebî metinler dil öğretimi ile yan yana yürütülmeli, dil dersinin tatbikatı daima edebî metinler üzerinde yapılmalıdır.

12. **Millî Kültürü vermek:** Türk dili dersinin hedefi Türkçeyi öğretirken aynı zamanda millî kültürü işlemek ve yerleştirmektir. Bu sebeple bu dersler sadece bir dil bilgisi dersi olarak okutulmayacak, aynı zamanda en mühim bir millî kültür dersi olarak yürütülecektir. Dolayısıyle bu derslerde dil bilgisine ilâve olarak Türkçenin mahiyeti, ehemmiyeti, kültür varlığı, meseleleri yurttaki ve dünyadaki yeri ve tarihî gelişmesi kademe kademe ve belirli dozlarda ayrı bahisler halinde muhakkak lâyık olduğu mevkii alacaktır. Bunun için de, bu derslerin lise öğretiminde ayrı ve müstakil bir ders olarak okutulması esastır.

AÇIKLAMALAR:

1. Türk dili derslerinde dil bilgisinin metinlerle desteklenmesi esastır. Ders kitaplarında yeterince metin bulunacağı gibi, öğretmen de sınıfta bu programa göre Bakanlığımızca yazdırılacak ders kitapları ve antolojilerden seçeceği edebî metinleri kullanmaktan geri kalmayacaktır. Böylece dil bilgisi dersleri bir takrir dersi olmak yerine bir tatbikat dersi olmak şeklinde yürütülecektir. Aynı zamanda bu derslerde müşahhastan mücerrede, öğrenmeden düşünceye ve terkibe gidiş esası gözetilecektir.

2. Dil bilgisi derslerinde gramer üniteleri ve sesten cümleye kadar dil birlikleri hep tarif - mahiyet - şekil - fonksiyon şeması içinde işlenecektir. Önce her dil birliğinin "efradını cami ve ağyarını mâni", doğru ve ilmî tam bir tarifi verilecek, bu tarif mutlaka anlaşılarak şuurlu bir şekilde öğretilecek, böylece dil bilgisi kavramlarının zihinlerde yerleşmesi temin edilecektir. Onun arkasından bu tarifin içine giren unsurların mahiyeti misâllerle açıklanarak etraflıca anlatılacaktır. Daha sonra dil birliğinin şekli doğru bir şekilde tespit olunacaktır. Dördüncü olarak da o şeklin fonksiyonu, yani mânâsı veya gramer vazifesi gösterilecektir.

Dilin de, dil bilgisinin de temeli şüphesiz şekildir. Fonksiyon, mânâ ve vazife ondan sonra gelir. Fonksiyon esas itibariyle mücerrettir ve değişmeye, nüanslara daha açıktır. Buna mukabil dilin ve dilbilgisinin asıl müşahhas, elle tutulur, esas ölçüleri içinde taşıyan, fonksiyonun da ilk dayanağı olan, matematik unsuru şekildir. Bu sebeple dil ilminde daima şekil esas alınır, şekilden hareket edilir. Türk dili derslerinde de bu hareket noktası asla gözden kaçırılmayacak, dil birliklerinin tesbitinde, adlandırılmasında, tasnifinde daima şekil esası ana ölçü olarak kabul edilecektir.

3. Türk dili derslerinde öğretmen bakımından canlı ve aktif bir öğretim metodu takip etmek esastır. Türk dili ders kitapları çocuğun kendi kendisine çalışacağı ve öğretmenin seyirci kalacağı şekilde açıklamalı, sorulu - cevaplı bir tarzda tertip edilmeyecek, bu açıklamaları, soru ve cevapları dersin içine girerek öğretmenin bizzat kendisi bulup çıkaracaktır. Öğretmen bir örnek metni bu şekilde nümûne olarak işleyebilir. Ancak geri kalan misâllerin basmakalıp soru ve açıklamalarla önceden hudutlandırılması hem öğretmeni, hem de öğrenciyi tembelliğe sevkedebilir. Türk dili derslerinde araştırma ve düşünme çok mühimdir. Bu itibarla hazır ders yerine sınıfta incelemeye dayanan bir sistem büyük fayda sağlayacaktır. Dil dersinde belli kalıplar içinde kalınmamalı, çocuğun zihnî geniş bir şekilde derste çalıştırılmalıdır.

4. Türk dili dersleri kompozisyon dersleri ile desteklenecektir. Türk dili derslerinde öğretmenler sık sık kompozisyon vazifesi yazdıracaklar, mümkünse bunların hepsinin, tashihlerini yapmak suretiyle dilbilgisi hataları üzerinde duracaklardır.

5. Türk dili kitaplarının doğru, güzel ve zengin bir dille, âdeta örnek bir dille yazılmasına itina edilecektir. Bu kitapların dili hem dil bilgisi kaidelerinin tatbikatı mahiyetinde olacak, hem de mümkün olduğu kadar zengin bir kelime kodrosunu ihtiva edecektir. Kitaba alınacak örnek edebî metinlerde de bu değişiklik ve zenginliğe dikkat olunacaktır.

6. Türk dili bütün derslerin müşterek âleti olduğuna göre çocukların Türkçesi yalnız Türk dili derslerinde değil, bütün diğer derslerde de öğretmenler tarafından gözetim altında tutulacak, kontrol edilecek, tashih olunacaktır. Türk dili öğretmenleri bu hususta diğer öğretmenlerle devamlı temasta bulunacağı gibi, okul müdürleri ve öğretmen kurulları da bunu bir vazife bileceklerdir.

7. Türk dili dersleri öğretim kademelerinde basitten mürekkebe, müşahhastan mücerrede ve kullanıştan kaideye doğru işlenecek ve gittikçe genişletilecektir. Bu genişleme yalnız aynı bahislerin derinleştirilmesinden ibaret kalmayacak, her kademede ve sınıfta yeni ilâveler tertip ve tanzim edilecktir. Bu hususlar çocuğun zihnî gelişmesi, bilgilerinin genişliği ve başta edebiyat dersi olmak üzere diğer derslerinin dil ihtiyacı göz önünde bulundurulacaktır.

8. Liselerde hem modern Türkçenin orta okullarda başlamış bulunan dil bilgisi esasları derinleştirilecek, hem Türk yazı dilinin tarihî gelişmesi göz önünde bulundurulacak, hem de Türk dilinin diğer dillerle münasebetleri aydınlığa kavuşturulacaktır. Lisede aynı zamanda Türk dili dersi gittikçe dil bilgisinden kültür dersi olma istikametine yönelecek, sonunda çocuklar Türk dilinin meseleleri ve Türkçenin umumi kültür varlığı ile karşı karşıya getirileceklerdir.

9. Lisede Türk dili dersi dil bilgisinde mücerrede doğru giden bir düşünce dersi olarak derinleştirilecek, dil bilgisinin yanında bu dersin ayrı bir kültür muhtevası bulunacaktır.

Lisede dil bilgisi dersi müfredatı başlıca üç bölüm halinde düzenlenecektir. Birinci bölüm modern Türkçenin gramerini içine alacak, ikinci bölüm diğer Türk yazı dillerinin hususiyetlerini toplayacak, üçüncü bölüm de Türkçeleşme ve Türkçeye geçen yabancı unsurları iceleyecektir.

Böylece liselerde Türkçenin bütün dil varlığına ve Türkçenin bütün metinlerine açılacak kapıların, bu öğretim kademesindeki dozda olmak şartıyle, aralanması yoluna gidilecektir. Diğer Türk yazı dillerinin hususiyetlerini vermekteki ölçü edebiyat kitaplarındaki örneklerin anlaşılmasını temindir. İlkokulda ve ortaokulda metinler daima bugünkü modern Türkçe veya bu Türkçeye çevrilmiş şekilleri ile yer alırken liselerde metinlerin asıl şekilleri de dil hususiyetleri ile beraber verilecektir.

Ayrıca metinlerde geçen ölçüde Türkçeye girmiş yabancı kelimelerin getirdiği meselelerden de bahsedilecek ve böylece eski metinlerin kolay anlaşılması sağlanacaktır. Tabiatiyle bu bölüm bir yabancı dil grameri mahiyetinde olmayacak, Türkçenin belirli devrelerini aydınlatan dil bilgisine ek bir çerçeve içinde ve bilhassa Türkçenin bu unsurlara tatbik ettiği muamele ön plâna alınarak, yani Türkçedeki şekil ve kullanışları ile gösterilecektir.

Lisedeki Türk dili dersinin çok mühim bir ağırlığı ve istikameti de son sınıfa doğru gittikçe yoğunlaşan bir kültür dersi mahiyetini almasıdır. Bilhassa son sınıflarda Türk dili dersi dil bilgisinden çok bir Türk dili kültürü ve millî kültür dersi şeklinde oluşacaktır.

Netice olarak lisede Türk dili dersinin şematik bir ezber değil, dil felsefesini arayan bir düşünce ve araştırma dersi halinde düzenleneceği, dil bilgisinin de bu ders içinde tasvirî bir şekilde değil, tarihî ve mukayeseli bir şekilde yer alacağı dikkate alınmalıdır.

I. SINIF
(Haftada 1 Saat)

I. GİRİŞ :

A. Dil nedir :
1. Dilin tarifi,
2. Dilin mahiyeti,
3. Konuşma dili - yazı dili.

B. Türk yazı dilinin gelişmesi :
1. Eski Türkçe,
2. Orta Türkçe - Kuzey Doğu Türkçesi,
3. Doğu Türkçesi,
4. Kuzey Türkçesi,
5. Batı Türkçesi - Eski Anadolu Türkçesi - Osmanlıca Türkiye Türkçesi,
6. Azerî Türkçesi - Osmanlı Türkçesi.

II. TÜRK DİL BİLGİSİ :

A. Dil bilgisinin bölümleri,
B. Ses bilgisi,
C. Cümle nedir, kelime nedir, hece nedir, sesin cümle ve kelime ile münasebeti.
1. Ses nedir,
2. Seslerin çıkarılması - ses cihazı,
3. Seslerin teşekkülü,
4. Sedalı sesler, sedasız sesler,
5. Vokaller, konsonantlar,
6. Türkçedeki sesler - Harf ve ses,
7. Türkçedeki seslerin sınıflandırılması,
8. Seslerin birleşmeleri,
9. Ses hadiseleri,
10. Türkçenin başlıca ses hususiyetleri - Bütün ses hususiyetleri, bütün uyumlar,
11. Türkçedeki başlıca ses değişiklikleri,
12. İstanbul Türkçesinin ses hususiyetleri,
13. Türkçe kelimelerde vurgu.

III. TÜRK YAZI DİLLERİ :

A. Eski Türkçenin ses hususiyetleri,
B. Orta Türkçenin ses hususiyetleri,
C. Doğu Türkçesinin ses hususiyetleri,
Ç. Kuzey Türkçesinin ses hususiyetleri,
D. Eski Anadolu Türkçesinin ses hususiyetleri,
E. Azerî Türkçesinin ses hususiyetleri.

IV. TÜRKÇEYE GİREN YABANCI UNSURLAR :

A. Türkçenin diğer dillerle münasebeti,
B. Türkçeleştirme,
C. Türkçeye giren yabancı kelimelerdeki ses değişiklikleri,
Ç. Türkçeye giren yabancı terkipler ve kaideler.

II. SINIF
(Haftada 1 Saat)

I. TÜRK DİL BİLGİSİ :

A. Kelime bilgisi :

A. Kelime bilgisi :
1. Dil nedir, dilin muhtevası nedir,
2. Cümle nedir,
2. Cümle ve kelime münasebeti,
4. Kelime nedir,
5. Kelimenin tarifi,
6. Kelimenin mahiyeti,
7. Yapı bakımından kelimeler,
8. Ses yapısı bakımından kelimeler - heceler,
9. Şekil yapısı bakımından kelimeler - kökler ve ekler,
10. İsim kökleri, fiil kökleri,
11. Yapım ekleri, çekim ekleri,
12. İsimden isim yapma ekleri,
13. İsimden fiil yapma ekleri,
14. Fiilden isim yapma ekleri,
15. Fiilden fiil yapma ekleri,
16. Mânâ ve vazife bakımından kelimeler,
17. İsimler - Fiiller - Edatlar,
18. İsimler ve isim çekimi,
19. Sıfatlar ve çeşitleri,
20. Zarflar ve çeşitleri,
21. Zamirler ve çeşitleri - zamir çekimi,
22. Fiiller - geçişli, geçişsiz fiiller,
23. Fiil çekimi - Çekim ekleri,
24. Basit çekim,
25. İsim fiili,
26. Birleşik çekim,
27. Katmerli birleşik çekim,
28. Edatlar ve çeşitleri,
29. Kelime ve kavram,
30. Kelimenin tek ve çok mânâları,
31. Hakiki mânâ - mecâzi mânâ,
32. Eş şekilli kelimeler,
33. Eş mânâlı, zıt mânâlı kelimeler,
34. Mânâ kayması - Argo,
35. Türkçe kelimelerdeki başlıca mânâ değişiklikleri.

II. TÜRK YAZI DİLLERİ :

A. Eski Türkçenin şekil hususiyetleri,
B. Orta Türkçenin şekil hususiyetleri,
C. Doğu Türkçesinin şekil hususiyetleri,
Ç. Kuzey Türkçesinin şekil hususiyetleri,
D. Eski Anadolu Türkçesinin şekil hususiyetleri,
E. Azeri Türkçesinin şekil hususiyetleri.

III. TÜRKÇEYE GİREN YABANCI UNSURLAR :

A. Türkçeye giren Arapça unsurlar,
B. Türkçeye giren Farsça unsurlar,
C. Türkçeye diğer dillerden ve batıdan giren unsurlar.

III. SINIF
(Haftada 1 Saat)

I TÜRK DİL BİLGİSİ :

A. Keilme gurupları :
1. Tekrarlar,
2. Bağlama grubu,
3. Sıfat tamlaması,
4. İyelik grubu ve isim tamlaması,
5. Aitlik grubu
6. Birleşik isim,
8. Ünlem grubu,
9. Sayı grubu,
10. Edat grubu,
1. İsnat grubu,
12. Genitif, datif, lokatif, ablatif ve akkuzatif grupları,
13. Fiil grubu,
14. Partisip grubu,
15. Gerundium grubu,
16. Kısaltma grubu,

B. Cümleler :
1. Cümlenin tarifi ve mahiyeti,

2. Cümle unsurları,
3. Fiil, fail, nesne, zarf ve yer tamlayıcısı,
4. Cümle dışı unsurlar,
5. Cümle çeşitleri,
6. İsim cümlesi,
7. Fiil cümlesi,
8. Mânâ ve kullanılışına göre cümle tipleri,
9. Birleşik cümleler.
a) Şartlı birleşik cümle,
b) ki'li birleşik cümle,
c) İç içe birleşik cümle.
10. Cümle unsurlarının vurgusu ve cümlede vurgu:

II. TÜRK DİLİ KÜLTÜRÜ :

A. Dil ve kültür,
B. Dilin mahiyeti ve doğuşu,
C. Yer yüzündeki diller
Ç. Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri,
D. Yazı dili - konuşma dili,
E. Türk yazı dilinin gelişmesi,
F. Türklerin kullandığı yazılar,
G. Türk dili tarihi - Türkçenin zirveleri,
H. Türkçenin yayılımı,
I. Türk şivelerinin tasnifi,
J. Türkçenin dündaki yeri ve Türk dili araştırmaları.

TÜRKÇE - KOMPOZİSYON

I. SINIF

(Haftada 1 saat)

I. Okuma :

Edebiyat, kompozisyon ve dil dersleri öğrencilere okuduklarını tam ve doğru olarak kavrama alışkanlığını ve terbiyesini verir. Bu dersleri bünyesinde birleştiren okuma faaliyetlerinde aşağıdaki esaslar çerçevesinde hareket edilmelidir :

1 — Okuma :

a) Sesli okuma
b) Sessiz okuma

2 — Okunan metnin kavratılması :

a) Konunun tespiti :

Konu, metinde ele alınıp üzerinde durulan, müdafaası yapılan, işlenilen duygu, düşünce, olay ve meseledir. Konunun tespitinde ferdî, içtimaî, millî, beşerî sahalarda, mücerret veya müşahhas kavram ve hususiyetleri ne derecede aksettirdiği, neden bahsettiği, neyi ortaya koyduğu ve ne üzerinde durduğu gibi soruların ele alınması gerekir.

b) Ana fikir :

Ana - fikir, açıklanmak, desteklenmek veya ispatlanmak istenen fikirdir. Bu fikir, yazının bir cümlesinde veya bütününde kendini gösterir. Ana fikri tespit için, yazarın benimsetmek istediği, müdafaa ettiği fikrin ne olduğu sorusuna cevap aramak lâzımdır.

c) Yardımcı fikirler :

Ana fikri açıklamak, desteklemek veya tamamlamak üzere ileri sürülen fikirlerdir. Bunlar, paragraf düzeni içinde yer alırlar.

Okumada, konunun, ana ve yardımcı fikirlerin tayin ve tespiti, metnin anlaşılmasını temin eder. Ayrıca, yazının başlığı, konusu, ana ve yardımcı fikirleri arasındaki ilgi de mühimdir.

d) Dil ve ifâde hususiyetleri de metinlerin kavranmasına yardımcı olur. Cümlelerin yapı bakımından incelenmesi, bozuk cümlelerin tespiti, deyimler, vecizeler, atasözleri, yabancı kaynaklı kelime ve tamlamaların açıklanması bir takım çağrışımlar meydana getireceği için kelime hazinesinin zenginleşmesini de temin eder. Kelimeleri ifâde ettikleri eşya ve fikirlerden ayırarak öğretmemek gerekir. En doğru yol bunları birbirleriyle olan münasebetlerine göre gruplandırmaktır. Bazan aynı kökten türemiş kelimeler bile, bu bakımdan birbirlerinden uzak kalırlar. Fakat aynı fikir örgüsüne, aynı hayâl grupuna giren, biri düşünülünce öbürü hatıra gelen kelimeler arasında bir münasebet var demektir. Tatbikatta, isim, sıfat, fiil olarak aynı mânâyı ifâde eden kelimeleri buldurmak, içinde boşluklar bulunan metinlerde, cümlenin bütününe göre, birbirine yakın kelimelerden en uygun düşecekleri kullandırmak, verilen bir kelime ile cümleler kurdurmak, aynı cümlede iki boşluk bırakarak bunlardan her birine eş mânâlı iki kelimeden hangisinin uyacağını tâyin ettirmek gibi çalışmalar yapmak faydalıdır. Kelimelerin asıl mânâsını, cümle içinde kazandığını hatırdan çıkarmamalıdır.

Bütün bu açıklamalar dışında, okuma faaliyetlerinde yazının başlığı, konusu ana - fikir ve yardımcı fikirlerin arasındaki ilgi ve dengenin değerlendirilmesi yapılmalıdır.

3 — Not alarak okuma :

Dil ve ifâde hususiyetlerinin değerlendirilmesine dâir söylenenler not alarak okuma için de geçerlidir. Çalışmalarda manâlı okuma, vurgu, uzun okunan sesler, doğru telâffuz üzerinde titizlikle durulmalı, sözlük, ansiklopedi v. b. kaynaklardan edinilen bilgiler, yapılan karşılaştırmaların neticeleri fişlere veya alfabe sırasına göre, defterlere geçirilmelidir. Ayrıca, üzerinde durulması gereken kelime, cümle, terim, deyim, vecize, ata - sözü, belli tarihler, istatistik bilgiler, şahıs, yer ve eser adları da kayda geçirilmelidir.

4. Özet çıkarma :

Metnin özetlenmesinde, teferruat ayıklanmalı, ana fikirle onu destekleyen yardımcı fikirlerin tespiti, konunun ana hatlarıyle belirtilmesi, can alacak noktaların gözden kaçırılmaması gibi hususlara dikkat edilmelidir.

5 — Yazının plânını çıkarma :

Yazının giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin gösterilmesi, fikirlerin gruplandırılması ve her birinin hangi bölümleri teşkil ettiğinin tâyini, aynı edebî nev'e giren çeşitli eserlerin bu bakımdan mukayesesi ve böylece ortak noktaların tespiti yapılacak çalışmalar arasındadır.

Ayrıca, roman, hikâye ve tiyatro eserlerinde karakterler, zaman, mekân, sosyal ve psikolojik tahliller üzerinde durulmalıdır.

II — Konuşma :

Günlük konuşmalardan başlamak üzere, bir topluluğa bir konu veya meseleyi tanıtmak, öğretmek, açıklamak maksadıyle hazırlıklı olarak yapılan sözlü ifâde çalışmalarında, öğrencilere güzel ve doğru Türkçeyi açık ve tesirli bir şekilde kullanma alışkanlığının kazandırılması esası gözden uzak tutulmamalıdır. Öğretmenler, Türk kültür birliğinin ve estetiğinin bir parçası olan telâffuz üzerinde titizlikle durmalıdırlar. Ayrıca jest ve mimiklerin konuşmaya bir canlılık ve renk katabileceği de unutulmamalıdır.

Kendini tanıtma, iki arkadaşı tanıştırma, telefonla konuşma, özür dileme, teşekkür etme gibi konuşmaların tabiî bir hava içinde yürütülmesine dikkat edilmelidir.

Edebiyat derslerinde ve diğer derslerde geçen mühim kelime ve terimlerin tarifi, çevredeki bir eşyanın (halı, tablo, minyatür, tabiî manzaralar, ağaçlar, çiçekler vs.) tasviri, edebiyat kitabından veya antolojiden alınacak herhangi bir konunun takdimi, edebiyat programında mevcut şiirlerin ve tiyatro eserlerinden alınacak parçaların okutulması, ezberletilmesi, hikâye, masal ve fıkraların anlatılması konuşma çerçevesine girer.

III. Yazma :

Okuma ve konuşma kadar yazma çalışmaları da büyük bir değer taşır. Dilekçe, hususi mektuplar ve iş mektupları, mülâkat sorularının hazırlanması, bu sınıfta halledilmesi gereken yazma konularıdır. Bunun için de her konuda önce, tipik örnekler üzerinde okuma ve konuşma çalışmaları yapılmalı, bu tür yazının esasları tespit edilmeli, öğrencilerin konuyu kâfi derecede kavradıklarına kanaat getirildikten sonra yazma faaliyetine geçilmelidir.

Yazma çalışmalarında üzerinde durulması lâzım gelen hususlardan biri de öğrencilere doğru imlâ alışkanlığını kazandırmaktır. Bunun temini için kelimelerin telâffuz ve mânâları kadar imlâlarına da ehemmiyet verilmeli, öğrenciler kullandığı her kelimeyi doğru olarak yazmaya alıştırılmalıdırlar.

Yazma çalışmaları, okuma ve konuşma bölümlerinde açıklanan esaslar dahilinde yapılmalıdır.

II. SINIF

(Haftada 1 saat)

(Gerekli görüldüğü takdirde lise I. sınıf müfredatından faydalanılacaktır).

I. Yazılı ifâde :

A — Kelime :

Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini doğru ve tesirli bir şekilde ifâde edebilmelerinde, herşeyden önce kelime hazinesini kurmak ve

zenginleştirmek icabeder. Bu maksatla çalışmaların tarih seyri içinde gelişmiş ortak kültür dilimizde yaşayan kelimeler üzerinde yapılması lâzımdır. Öğretmenler, Türk dilinin şekil, mânâ ve âhenk ölçülerine uymayan uydurma, köksüz ve ölü kelimeler ezberletmek ve kullandırmaktan sakınmalıdırlar. Doğru telâffuzları üzerinde ehemmiyetle durulması gereken kelime çeşitleri şunlardır.

a) Günlük konuşma dilindeki kelimeler,

b) Yazı dili malzemesi (gazete, dergi, roman, hikâye vb.) olan kelimeler.

c) Belli bir ihtisası ilgilendiren kelime ve terimler.

B — Cümle :

Kelime bilgisi yanında meramı ifâdede üzerinde durulması gereken en küçük birlik cümledir. Cümlede dilbilgisi kaideleriyle mantık ve muhakemeye uygunluk (doğruluk, açıklık, tesirlilik) aranmalıdır.

C — Paragraf :

Paragraf, bir ana - fikir etrafında teşekkül eden cümleler topluluğudur. Paragrafın uzunluğu ve kısalığı hakkında bir kâide yoktur. Paragraflar arasında ifâdenin tertip ve tanzimi bakımından sağlam ve mantıki bağların kurulması lâzımdır. Paragraflar yazının bütünü içinde âhenkli bir şekilde birleştirilmelidir. Paragrafların içindeki cümleler de kendi aralarında bir birlik ve bütünlük göstermelidir. Kesin bir kâide olmamakla beraber, ilk paragraf okuyucuyu konuya hazırlamak, son paragraf ise bir bakıma hükümlerin birleştirilmesi mânâsını taşır.

Ç — Yazının plânlanması :

Plân, herhangi bir konuda, sırası önceden tespit edilmiş duygu, düşünce, hayâl ve davranışların düzenidir. Yazıya başlamadan önce plân yapmak gerekir.

Plân, "yazının kolay anlaşılmasını sağlar." Duygu, düşünce, hayâl ve davranışların en uygun kelime ve cümlelerle birlik ve bütünlük içinde meydana çıkmasını temin eder. Boş ve doldurma sözlerin kullanılmasını önler; yazana da zevk verir. Bu çalışmalarda dikkat edilecek hususlar şunlardır.

a) Yazılacak konu ile ana - fikir tespiti (neyi ve ne sebeple yazacağımızın kararlaştırılması).

b) İfâde şeklinin tespiti (tasvir, tahlil, tahkiye, ilmî ve fikrî ifâde).

c) Yazının hacmi (uzunluğu) ile hitap ettiği şahıs veya çevrenin tespiti.

D — Fikirlerin düzenlenmesinde dikkat edilecek hususlar :

Ana - fikir yazının temelini teşkil eder. Bu fikrin yardımcı fikirler arasında kaybolmamasına dikkat edilmelidir. Her yardımcı fikrin bir paragraf içinde geliştirilmesine ehemmiyet vermek lâzımdır. Fikir, duygu, hayâller paragraf haline getirilirken giriş, gelişme ve sonuç düzenini hesaba katmak yazıya bütünlük ve kuvvet kazandırır. Gözlem ve kazanılmış tecrübeden gerektiği yerde ve şekilde faydalanma alışkanlığı yanında imlâ, noktalama ve yazma kaidelerini teknik olarak ezberletme yerine, kullandırma metodunun geliştirilmesi ehemmiyet taşır.

II — Sözlü İfâde :

Sözlü ifâde çalışmalarında, öğrencilere duygu, düşünce ve hayâllerini tabiî olarak ve serbestçe anlatma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Bu alışkanlık öğrencinin dile hâkimiyetini ve kültür seviyesini geliştirmede mühim rol oynar. Sözlü ifâde, telâffuz, vurgu ve ses tonu gibi imkânlara da sahipdir. Öğrencinin bu imkânları iyi kullanmasına yardımcı olmak gerekir. Ayrıca sesli okuma, metin ezberleyerek konuşma, irticâl (hazırlıksız konuşma) gibi konuşma çeşitleri tanıtılmalı, mülâkat, rapor takdimi, şiir, biyografi, hikâye, roman, musahabe, deneme v.b. türlerin tahlil ve tenkidini sözlü olarak yapabilme alışkanlığı kazandırılmalıdır.

III. SINIF

(Haftada 1 saat)

(Gerekli görüldüğü takdirde Lise I ve II. sınıflardaki konulara tekrar dönülecek ve müfredatın bir bütün olduğu gözden uzak tutulmayacaktır.)

I — Okunan eserin değerlendirilmesi :

A — Fikrî ve ilmî eserler :

1. Eserin künyesi :

Yazar adı, eser adı, basıldığı yer, yayımlandığı tarih, yayınevinin adı, kitabın kaç sahife olduğu, kaçıncı baskı olduğu varsa seri adı ve numarası.

2. İnceleme ve değerlendirme :

a) Eserin konusu veya konuları (birden fazla konuyu işleyen eserlerde, konular arasındaki münasebet üzerinde de durulur.)nın tayini;

b) Eserin ferde ve cemiyete kazandırdıklarının değerlendirilmesinde, Anayasanın başlangıcında ifâdesini bulan Türk milliyetçiliği idealine ve 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2., 10. ve 11. maddelerinde tespit edilen Türk millî eğitiminin amaç ve ilkelerine ters düşen bir nokta var ise, bunun çatışmalara meydan vermeyecek tarzda belirtilmesi ve bunun ötesinde yorumlara gidilmemesi;

c) Eserin aynı konuyu işleyen başka eserlerle mukayesesi;

ç) Eserin dil ve ifâde bakımından değerlendirilmesi;

d) İncelenen esere ait tanıtma ve tenkit yazılarının araştırılıp okunması;

e) Eser hakkında müspet ve menfî kanaatlerin (b) bendindeki esaslar da dikkate alınarak sebepleriyle birlikte hükme bağlanması.

B — Edebî eserlerin (Roman, hikâye, tiyatro eseri vs.) incelenmesi ve değerlendirilmesinde (A) bölümündeki esaslar yanında;

a) Eserin özetlenmesi,

b) Eserde işlenen sosyal çevre, zaman, mekân ve karakterlerin tahlili.

c) Edebî akımlarla olan ilgilerinin tayini.

C — Şiir nev'ine giren eserlerin incelenmesinde, yukarıda edebiyat derslerinin işlenişiyle ilgili açıklamalar bölümünde yer alan şiir tahlili ile ilgili esaslar dikkate alınmalıdır. Ayrıca, kitapta yer alan şiirlerin tem, şekil, vezin ve üslûp bakımından mukayesesi ve bu şiirlerin şairin edebî anlayışı içindeki yeri üzerinde de durulmalıdır.

II — Sözlü ifâde :

Son sınıf öğrecilerinin, daha önceki sınıfların müfredatında gösterilen alışkanlıkları en mükemmel bir şekilde devam ettirmelerine dikkat edilmelidir.

Bu sınıfta :

I — Ferdî çalışmalar :

a) Rapor takdimi,

b) Mülâkat,

c) Konferans,

ç) Nutuk.

II — Grup çalışmaları :

a) Müzakere,

b) Münazara,

c) Açık oturum.

gibi sözlü kompozisyon çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

Her üç sınıftaki her türlü kompozisyon çalışmalarında; yukarda Türk Edebiyatı dersi ile ilgili açıklamalar bölümünde 8, 12, 13, 14, 15. maddelerde belirtilen esaslar dahilinde hareket edilmelidir.

Kompozisyon çalışmalarında her sınıf için, bu programa göre Bakanlıkca yazdırılacak olan Türk Edebiyatı ders kitabı ile antolojilerden veya Türk edebiyatı müfredatında yer alan şahsiyetlerin eserlerinden faydalanılmalıdır.

TALİM VE TERBİYE KURULU KARARI

Karar sayısı: 349 Karar tarihi: 24-9-1976

Konu : Ortaokullar, Akşam ortaokulları ve Akşam liseleri haftalık ders dağıtım çizelgeleri hk.

Ortaokullar, Akşam Ortaokulları ve Akşam Liselerinde haftalık ders dağıtım çizelgelerin 1976 - 1977 öğretim yılından itibaren bağlı örneklerine göre uygulanması Kurulumuzca uygun görülerek Bakanlık Makamının tasvjplerine arzı kararlaştı.

Uygundur.
24/9/1976

A. Nihat AKAY
Millî Eğitim Bakanı a.
Müsteşar

ORTAOKUL HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ

		Sınıflara Göre Ders Saatleir			
	Dersler:	VI. Sınıf	VII. Sınıf	VIII. Sınıf	Toplam
ORTAK DERSLER	Türkçe	5	5	5	15
	Matematik	4	4	4	12
	Sosyal bilgiler	4	4	4	12
	Fen bilgisi	4	4	4	12
	Yabancı Dil	3	3	3	9
	Resim	1	1	1	3
	Müzik	1	1	1	3
	Beden eğitimi	2	2	2	6
	Ahlâk	1	1	1	3
	TOPLAM	25	25	25	75
Seçmeli dersler	Öğrenci her yıl en az 4 saatlik seçmeli ders alır	4—8	4—8	4—8	12—24
	Din bilgisi (isteğe bağlı)	(1)	(1)	(1)	(3)
	Haftalık ders saatleri toplamı	30	30	30	90
	Rehberlik ve eğitici çalışmalar	3	3	3	9

AKŞAM ORTAOKULLARI HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ

	Sınıflar:			
Dersler:	1	2	3	4
Türkçe	4	4	4	3
Sosyal Bilgiler	3	3	3	3
Matematik	4	3	3	4
Fen Bilgisi	2	3	3	4
Yabancı dil	2	2	2	3
Ahlâk	1	1	1	—
Din Bilgisi (isteğe bağlı)	1	1	1	—
Seçmeli Dersler :				
Ticaret, El - İşi, Ev - işi - Resim, Müzik				
Beden Eğitimi, Tarım	2	2	2	2
Toplam :	19	19	19	19

Not : Öğretmeni bulunmayan ders seçilmez:

AKŞAM LİSELERİ HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ

	Lise 1	Lise 2		Lise 3		Lise 4	
Dersler:		Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen
Türk Edebiyatı	3	2	1	3	2	2	1
Türk Dili ve Kompozisyon	2	2	1	2	1	2	1
Psikoloji	—	1	1	1	1	—	—
* Felsefe grupu	—	—	—	2	—	3	2
Tarih	1	2	1	1	1	3	2
Sanat Tarihi	—	—	—	1	—	1	—
Coğrafya	1	2	1	2	1	1	1
Matematik	4	2	5	2	5	2	4
Biyoloji	1	2	2	1	1	—	1
Fizik	3	2	2	1	3	2	3
Kimya	2	1	2	1	2	1	2
Yabancı dil	3	3	3	3	3	3	3
Millî Güvenlik Bilgisi	—	1	1	1	1	1	1
Ahlâk	1	1	1	—	—	1	1
Din bilgisi (isteğe bağlı)	1	1	1	1	1	—	—
Toplam :	22	22	22	22	22	22	22

* Lise 3. sınıf Edebiyat Kolunda 2 saatlik felsefe grupu dersi "sosyoloji" ye, Lise 4. sınıf Edebiyat Kolunda 3 saatlik Felsefe Grupu dersinin 2 saati "Felsefe" ye, 1 saati "Mantık" a; Lise 4. sınıf Fen Kolunda 2 saatlik Felsefe Grupu dersinin 1 saati "Sosyoloji" ye, 1 saati de "Mantık" a ayrılacaktır.

TALİM VE TERBİYE DAİRESİ

Karar sayısı: 352 Karar tarihi: 28-9-1976

Konu: Ticaret Liseleri Ders Dağıtım Çizelgeleri hk.

1 — Ticaret ve Turizm Genel Müdürlüğünün 13 Eylül 1976 tarih ve 21568 sayılı teklif yazıları üzerine Ticaret Liseleri Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesinin 1976 - 1976 öğretim yılında IX. ve müteakip yıllarda kademeli olarak X. ve XI. sınıflarda bağlı örneğe göre uygulanması,

2 — a) Programlarda A grubu mecburî seçmeli dersleri alarak mezun olacakların Felsefe Grupu ve lise son sınıf Edebiyat derslerinden;

b) (B) grupu mecburi seçmeli dersleri alarak mezun olacakların Felsefe Grupu, Fiziksel Bilimler, Biyoloji ve son sınıf Edebiyat derslerinden imtihan vermek suretiyle lise Edebiyat Kolu mezunu sayılabilecekleri hususu Kurulumuzca uygun görülerek Bakanlık Makamının tasviplerine arzı kararlaştırıldı.

Uygundur.
28/9/1976
Abdullah NİŞANCI
Millî Eğitim Bakanı a.

TİCARET LİSESİ HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ

Genel Bilgi Dersleri	IX.	X.	XI.
Türk Edebiyatı	3	3	—
Türk Dili ve Kompozisyon	2	2	2
Matematik	4	3	—
Sosyal Bilimler :			
1. Tarih	2	2	3
2. Coğrafya	2	2	—
Türkiye Coğrafyası	—	—	1
Fiziksel Bilimlere Giriş	4	—	—
Yabancı Dil	4	3	3
Beden Eğitimi	2	2	1
Ahlâk	1	1	1
Din Bilgisi (İsteğe bağlı)	(1)	(1)	(1)
Millî Güvenlik	—	1	1
TOPLAM	24/25	19/20	12/13
Meslek Dersleri			
Muhasebe	3	4	4
Ekonomi	—	2	3
Turizm	2	—	—
Maliye	—	—	2
Ticaret Matematiği	—	—	3
Ticaret Hukuku	—	2	2
Pazarlama - Satış	2	—	—
Daktiloğrafi	3	2	2
TOPLAM	25+10=35	20+10=30	13+16=29
Mecburi Seçmeli Dersler			
A. GRUPU			
1. Fiziksel Bilimler	—	5	—
2. Biyoloji	—	—	6
B. GRUPU			
1. İstatistik	—	2	—
2. Mesleki Uygulama	—	3	—
I. Muhasebe Dalı	—	—	6
II. Kooperatifçilik Dalı	—	—	6
III. Sekreterlik Dalı	—	—	6
TOPLAM	35	30+5=35	29+6=35
Rehberlik ve Eğitici Çalışmalar	3	3	3
GENEL TOPLAM	38	38	38

a) Programlarda A grubu mecburi seçmeli dersleri alarak mezun olacakların Felsefe Grupu ve lise son sınıf Edebiyat derslerinden;

b) (B) grupu mecburi seçmeli dersleri alarak mezun olacakların Felsefe Grupu, Fiziksel Bilimler, Biyoloji ve son sınıf Edebiyat derslerinden imtihan vermek suretiyle lise Edebiyat Kolu mezunu sayılabilmeleri mümkündür.

GENELGELER:

YAYIMLAR VE BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : 661-3-09468 Tarih : 9-9-1976

11643

Konu: English For Technical Schools (3)" adlı eser hk.

Cemal Çakalır tarafından hazırlanan aşağıda adı; fiyatı ve satış adresi yazılı kitabın Teknik Liseler ve Endüstri Meslek Liseleri için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.

Haydar Ali DİRİÖZ
Millî Eğitim Bakanı a.
Müsteşar Yardımcısı

Kitabın Adı:	Fiyatı:	Satış Adresi:
English For Technical Schools (3)	15 Lira	Cemal Çakalır Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu İngilizce Öğretmeni — Ankara

YAYIMLAR VE BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: 09689 Tarih: 15-9-1976

11644

Mevlüt Kaplan, Ayten Kaplan ve Özlem Özgür tarafından hazırlanan, adı, fiyatı ve satış adresi aşağıda belirtilen eserin ilkokul 3. sınıf öğrencilerine kaynak kitap olarak tavsiyesi uygun görülmüştür.

Haydar Ali DİRİÖZ
Millî Eğitim Bakanı a.
Müsteşar Yardımcısı

Kitabın Adı	Fiyatı	Satış Adresi
Eğitsel Çalışmalı Hayat Bilgisi — Ünitelere Kaynak Kitap — 3. Sınıf	100 Krş.	Özgür Eğitim Yayın Dağıtım P. K. 10 Konak — İzmir

YAYIMLAR VE BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : 611-2/C-09691 Tarih : 15-9-1976

11645

Kâzım Kalaycıoğlu tarafından hazırlanan, adı, fiyatı ve satış adresi aşağıda belirtilen eserlerin ilkokullara kaynak kitap olarak tavsiyeleri uygun görülmüştür.

Haydar Ali DİRİÖZ
Millî Eğitim Bakanı a.
Müsteşar Yardımcısı

Kitabın adı:	Fiyatı:	Satış adresi:
"Fen Bilgisi 4"	1500 Krş.	İnkılâp ve Aka Kitabevleri Ankara Caddesi Nu: 95 — İstanbul
"Fen Bilgisi 5"	1500 Krş.	İnkılâp ve Aka Kitabevleri Ankara Caddesi Nu: 95 — İstanbul

YAYIMLAR VE BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: 660-9968 Tarih: 22-9-1976

11646

Konu: "Türkiye Nasıl Kalkınır" adlı eser hk.

Necmi Aksoy (Kavaklıdere Yazanlar Sokak, No: 32/13 — Ankara) tarafından yayımlanan, aşağıda adı ve fiyatı yazılı eserin ilgililere duyurulması uygun mütalâa edilmiştir.

Haydar Ali DİRİÖZ
Millî Eğitim Bakanı a.
Müsteşar Yardımcısı

Kitabın adı:	Fiyatı:
Türkiye Nasıl Kalkınır	250 Lira

İLÂNLAR:

KARAİSALI İLÇESİ
İLKÖĞRETİM MÜDÜRLÜĞÜNDEN

İlçemizin köylerinde görevli iken naklen başka yerlere giden aşağıda adı soyadı ve eski görev yeri yazılı öğretmenlerin geçmiş yıllardan kalan çeşitli alacakları düyunden istenip getirilmiştir.

Adı geçenlerin alacaklarının adlarına gönderilmesi için adreslerini ilköğretim Müdürlüğüne ve öğretmenlerin Muhtemedi Merkez Devrim İlkokulu Müdürlüğüne bildirmeleri ilanen duyurulur.

Adı soyadı	Eski görev yeri	Alacağı Lira Krş.
İsmet Göçer	Karaisalı Durak köyü	75.00
Bahriye Keskin	Karaisalı Durak köyü	240.00
Semiha Uçak	Karaisalı Kıralanı köyü	105.00
Atila Hamamcılar	Karaisalı Gerdibi köyü	110.00
Necla Yalçın	Karaisalı Akören köyü	115.00
A. Kadir Kayakuşu	Karaisalı Topallı köyü	75.00
Hüseyin Keçe	Karaisalı T. Farsak köyü	170.00
Ali Şanlı	Karaisalı Omerli köyü	135.00
Ökkeş Kılıç	Karaisalı Karahan köyü	150.00
Ömer Tarar	Karaisalı Hacımusalı köyü	210.00
Nebi Kayhanlı	Karaisalı Kışlak köyü	140.00
Ali Türkaslan	Karaisalı Büyüksofulu köyü	160.00
Emine Serin	Karaisalı M. Boztahta köyü	60.00
Cumali Bilik	Karaisalı Orcün köyü	165.00
Ahmet Demirel	Karaisalı Nergizlik köyü	196.00
Latife Hamurcu	Karaisalı Çakallı köyü	140.00
Abdurrahman Tevzi	Karaisalı E. Karmış köyü	80.00
İbrahim Ertan	Karaisalı G. Sivişli köyü	275.00
Muzaffer Çolak	Karaisalı Kıçak köyü	225.00
Mehmet Karataş	Karaisalı B. Çataltaş köyü	295.50
Tahsin Ateş	Karaisalı G. Sivişli köyü	243.50
Mehmet Ulutaş	Karaisalı K. Boztahta köyü	315.00
Ahmet Döner	Karaisalı Çevlik köyü	324.50
Metin Bindal	Karaisalı Çukur köyü	133.00
Hayrettin Kaf	Karaisalı Kuşçusofulu köyü	153.60
Ali Akkaraman	Karaisalı B. Sofulu köyü	35.00
Abdurrahman Çarıkçı	Karaisalı Sarımehmetli köyü	166.00
Barika Ürün	Karaisalı Kaşoba köyü	35.00
Faris Aydın	Karaisalı E. Karmış köyü	35.00
İsmail Arıkan	Karaisalı Dölekli köyü	35.00
Şengül Yarımoğlu	Karaisalı Karsantı köyü	86.00
Fikret Ersoy	Karaisalı İncirgediği köyü	48.00
Haydar Aslangören	Karaisalı K. Çaparlı köyü	86.00
Yaşar Ertürk	Karaisalı Çukur köyü	170.00
Abdullah Yılmaz	Karaisalı Gökhasanlı köyü	170.00
Mehmet Mert	Karaisalı Hacılı köyü	170.10
Galip Kaplan	Karaisalı Murtçukuru köyü	170.10
Burhan Çetin	Karaisalş T. Farsak köyü	170.10
Metin Bindal	Karaisalı Çukur köyü	170.10
Mustafa Doğanay	Karaisalı Kışlak köyü	943.95
Ali Beyaz	Karaisalı Karayusuflu köyü	637.80
Ziya Çöllü	Karaisalı K. Uzunlu köyü	640.00

VAN İLİ BAŞKALE İLÇESİ İLKÖĞRETİM MÜDÜRLÜĞÜNDEN

1974 yılında İlçemiz Merkez ve köy ilkokullarında görevli aşağıda ad ve soyadları yazılı öğretmenlerin isimleri hizalarında belirtilen iş güçlüğü ödenekleri düyundan gelmiştir.

Ödeneklerin alınarak ilgililere gönderilebilmesi için İlçemiz İlköğretim Müdürü Halit Öztürk'ü mutemet tayin ettiklerini bildirir iki adet mutemet dilekçesi ile Müdürlüğümüze müracaatları ilânen duyurulur.

Adı ve Soyadı	Kaç lira alacağı olduğu
Mürşide Küçükyılmaz	330.00
Mustafa Kurt	593.00
İbrahim Kabasakal	1325.00
Cevdet Özbay	1700.00
Mehmet Baba	1700.00
Mürsel Baba	1200.00
Seyfettin Tüylü	691.00
Asım Kuş	330.00
Mehmet Uç	1700.00
Münir Altun	1325.00
Ali Asıltaş	1700.00
Mehmet Yüksel	1200.00
Baki Işık	551.00
Cemal Doğan	635.00
Seyit Oğuz	453.00
Cihan Kayserili	453.00
Seyfullah Çevirmen	370.00
Hüseyin Altunya	1275.00
Selahattin Can	880.00
Sait Yıldırım	425.00
Eyüp Koca	900.00
Behzat Göktaş	551.00
S. Hamdı Kaygan	1700.00
İsmail Keskin	551.00
M. Ali Durmuş	1700.00
Yüksel Özyer	440.00
Hüseyin İltaş	453.00

Adı ve Soyadı	Kaç lira alacağı olduğu
Turan Günbatar	1700.00
M. Emin Erdoğan	420.00
Abdullah Keskin	1200.00
Bayram Doğan	453.00
Mehmet Demir	320.00
Mehmet Tekin	850.00
Şaban Erkara	1246.00
Duran Gerede	340.00
Ali Ekber Tuncel	1700.00
Mehmet Yıldız	1200.00
Ahmet Demirdizen	607.00
Yusuf Kayabaş	1325.00
İhsan Mercan	1700.00
Nedim Esin	340.00
Cemil Aktaş	607.00
Mustafa Arıga	430.00
Cihat Bozkurt	485.00
Mustafa Orhan	330.00
Sıtkı Gökalp	1700.00
Ataseven Özbal	1200.00
Yasin Akı	410.00
Zeki Yaşar	481.00
Ferruh Şenel	330.00
Ahmet Taşkıran	607.00
Behzat Topçu	579.00
Selahattin Zambak	481.00
Nafiz Ulusan	300.00
Yaşar Algan	1025.00
Osman Bozkurt	300.00
Mustafa Demirli	1025.00
Cabir Taşkale	1025.00
Zeki Arslan	600.00
Hüseyin Ergun	300.00
İbrahim Aydın	600.00
Mehmet Ulaş	600.00

BU DERGİDEKİ KANUNLAR, KARARLAR VE TAMİMLERLE DİĞER YAZILAR TARAFIMIZDAN OKUNMUŞTUR

1	12	23	34	45
2	13	24	35	46
3	14	25	36	47
4	15	26	37	48
5	16	27	38	49
6	17	28	39	50
7	18	29	40	51
8	19	30	41	52
9	20	31	42	53
10	21	32	43	54
11	22	33	44	55

MİLLİ EĞİTİM BASIMEVİ — ANKARA